

'Küfretmemek için mizah yapıyoruz'

Behiç Ak, 31 yıl önce mimarlığı bir kenara bırakıp çocuk kitapları yazmaya başladı. 1982 yılından beri de Cumhuriyet Gazetesi'nde "Kim Kime Dum Duma" adlı bant karikatürü çiziyor, roman ve tiyatro oyunu yazıyor. Edebiyatın her alanında saygın bir yere sahip olan Behiç Ak ile çocuk edebiyatını ve mizahı konuştuk

■ TÜYAP'ın bu yılki teması çocuk ve gençlik edebiyatı üzerineydi. Mimarlığı bir kenara bırakıp 31 yıl önce çocuk edebiyatına başladınız. Nasıl bir tepkiyle karşılaştınız.

Birçok insan çok anlamamıştı. Yaptığım resimli kitaplarla birkaç yayınevime müracaat etmiştim. Yaptığım şeyleri çok beğendiler ama benim bir mimar olduğumu özellikle de "master"lı bir mimar olduğumu öğrenince çok şaşırdılar. "Sizin ne işiniz var ki burada?" dediler. Biraz alay konusu da oldum galiba onlar için. İlk kitaplarım hep yurtdışında basıldı. Türkiye'de bastırmak ise yıllarımı aldı.

■ O günden bugüne çok şey değişti çocuk edebiyatında...

Son on yıl içinde çocuk edebiyatının çok geliştiğini görüyorum. Çok iyi yayınevleri ve editörler var artık. Çocuk edebiyatında editör çok önemli. Önceden çocuk edebiyatıyla ilgili editörler daha çok bir ahlak zabıtası gibiydi. "Bu, çocuk için zararlı, bu, çocuğun ahlakını bozar" gibi abuk sabuk birtakım şeyleri empoze etmeyi, ahlak zabıtalığı yapmayı editörlük zannediyorlar-

Ümran AVCI

uavci@mgazete.com.tr
0212 313 67 85

'ARGO DA BİR EDEBİYAT TÜRÜ'

■ Edebiyatta çocuklara karşı bir başka koruma çemberi de argoya karşı.

Argo da bir edebiyat türü aslında. Ama argo yazmak kolay bir şey değil. Sokaktaki insanların birbirine 'Ulan ne haber?' filan demelerini yazmak değil. Argonun da edebiyat içinde bir yeri var. Onu da iyi kavrayabilmek lazım. Mesela şimdi bazı televizyon dizilerine bakıyorum, argo var ama edebi değeri olmayan bir argo. Öyle bir şeyden kaçınmak gerekiyor. Edebiyatta bir değeri olan argo kullanabiliyorsanız anlamı var. Yani argoyu kullanan edebiyatçılar argoyu edebiyat diline tercüme ederek bir edebi argo kullanırlar. Edebiyatın içindeki argo sokaktaki iki insanın birbirlerine küfür etmelerini kullanmak anlamına gelmez.

Edebi değeri varsa argo kullanılabilir.

di. Bu anlayış değişti ama henüz çok yeni. Tam da oturmadı.

'YALAN SÖYLEMEK İNSANI GELİŞTİRİR'

■ Hâlâ tartışılan bir başka konu da kitaplara yaş sınırı konulup konulmamasıyla ilgili. Siz ne dersiniz?

Bu yaş bir sınır değil. 3 - 6 yaş diye

birtakım gruplamalar yapılıyor. Bu da biyolojik olarak. Okuma yazma bilmeyen çocuklar da diyebiliriz buna. Çünkü onlar bir kitabı büyükle birlikte tüketiyorlar. Belli yaşlarda çocuklara çok ezici şeyler okuttuğumuzda çocuk çok sarsılıyor. Bir örnek vereyim; çok iyi bir edebiyat eseridir aslında Ömer Seyfettin'in "Kaşığı"sı. Ama biz onu çok küçük yaşta okuduk ve bizi çok sarstı o kitap. Orada yalan söyleyen bir çocuk yalan söylediği için kardeşi ölür filan gibi bir tema var. Bu çok acıklı bir tema. Oysa yalan söylemek insanı geliştiren bir şeydir. Freudyen bir bakışla bakarsak o kadar da kötü

bir şey değildir. Yalan söylemek de düşüncenin bir gelişme aşamasıdır. Çocuk ilk kez yalan söyledi diye onu korkunç bir şekilde suçlayan bir edebiyat eseri ile karşılaşır çok savunmasız yakalanabilir. Edebiyat eseri sadece eğitim için yazılan bir şey değil. Kitaplarımın hiçbirini çocukları eğitmek için ya da çocuk eğitimin bir parçası olsun diye yazmıyorum. Çocukları ağır suçluluk duygusu içinde bırakacak birtakım şeyler yazmamaya çalışıyoruz. Bırakın çocuklar biraz istedikleri gibi rahat rahat yalan söyleyebilsinler. "Bak işte yalan söylersen anne ölür ya da kardeşin ölür" düzeyinde söylemler ağır suçluluk duygusu yaratabilir.

Fotoğraf:
Sedat
SUNA

'Mizah çocuktaki lezzet duygusunu geliştiriyor'

■ Çocukların mizaha bakışı nasıl?

Çocukların zaten varoluşsal duruşu mizahi. Çocukların doğal duruşları uyumsuzluk üzerine kurulu. Mizah uyumsuzluk temeline kurulduğu için çocukların uyumsuzluklarını kabul ediyor. Ona negatif bir şey olarak bakmıyor. Bu da çok önemli. Biz çocukları uyumlu hale getirdikçe onlar uyumsuzluklarını korumaya çalışıyorlar. Çocukların uyumsuzluklarından büyüklerin de öğrenecekleri çok şey var. Ben çocukların mizah yeteneğini önemsiyorum çünkü yaşamın kendisini mizaha dönüştürmeyi becerebiliyorlar. Edebiyat, sanat, mizah çocuklar için sağlam bir temel oluşturuyor. Her zaman söylerim küfretmemek için mizah yapıyoruz. Mizah bizim küfretmemizi imkânsız hale getiriyor. Mizah duygusunu kaybeden toplumlar birbirlerine küfredip duruyorlar. Sanat küfrü imkânsızlaştıran bir şey. Sanat yapmıyorsak küfrediyoruzdur.

■ Bir röportajınızda da çocukların mizahı büyüklerden daha iyi anladığını söylemişsiniz...

Evet evet. Biraz eğitime bulaşmış çocuklar bazı şeyleri çok daha çabuk ve güzel rahat algılayabiliyorlar. Büyükler bazı şeyleri algılamıyorlar. O da tek boyutlu olmalarından kaynaklanıyor galiba. Biz çocukları tek boyutlu yapmaya çalışıyoruz ama onlar çok boyutlular.

■ Kitap kadar mizah da çocuklar için çok önemli öyle değil mi? Mizah ne kazandırır onlara?

Bir kere yaşamdan zevk almak çok önemli bir şey. Mesela faydalı diye çocuğa sürekli bir şeyler yedirmek yerine, çocuğun lezzet duygusunun gelişmesi de çok önemli. Mizah çocukta lezzet duygusunu geliştiriyor. Zevk almak bilgi edinmekten çok çok daha önemli bir şey. İnsan büyüdükçe bunun değerini unutuyor çünkü okuduğu şeyleri belli bir amaç için okuyor.

■ Karikatürist kimliğiniz var, çocuk kitapları, roman, tiyatro oyunları yazıyorsunuz. Bütün bunlar tek tek sizin için kelimelerle ne ifade ediyor?

Bazen soruyorum kendime "Bunların içinde hangisi ben?" diye. Bunların hepsi benim. Benim yaptığım çocuk kitaplarında da eleştirel bir yön var. Fakat çocuk kitabı yazarken çok pozitifim, hiç negatif değilim ve çocuklardan çok şey öğreniyorum. O pozitiflik bana çok şey öğretiyor. Çocuk için bir şey yapmak insana bir şeyler öğretirken bir yandan da dinlendiriyor.